

Jarkko Elorannan puhe Teollisuusliiton liittokokouksessa 2023

Muutosvarauksin

SAK:n puheenjohtaja Jarkko Eloranta

Puhe Teollisuusliiton liittokokouksessa 22.5.2023

Arvoisat kutsuvieraat, hyvät liittokokousedustajat, ammattiyhdistystoverit!

Ensimmäisten yhteisten liittovaalien jälkeinen Teollisuusliiton liittokokous on alkamassa. Vaalit olivat ennätysvilkkaat. Vilkkaus kertoo liiton elinvoimasta ja jäsenten kiinnostuksesta edunvalvonnan ja järjestötoiminnan tulevaisuuteen. Te, arvoisat liittokokousedustajat olette täällä sitä tulevaisuutta luomassa. Arvokas tehtävä.

Teollisuusliitto muodostui kolmen liiton fuusiossa vuonna 2018. Tuolloin syntyi Suomen suurin ja uskallanpa sanoa Suomen vaikutusvaltaisin ammattiliitto. Metalliliitto, TEAM ja Puuliitto katsoivat silloin, että tehokkaan edunvalvonnan ja tuloksellisen ammattiyhdistystoiminnan toteuttaminen vaatii isompaa ja vahvempaa liittokokonaisuutta.

Nyt, kun katsomme suomalaisia työmarkkinoita ja sitä myllerrystä, joka on sopimus- ja edunvalvontatoiminnassa käynnissä, niin ei voi sanoa kuin, että onneksi iso ja vahva liitto saatiin tuolloin aikaiseksi.

Jos vuonna 2018, joku olisi sanonut millaiseen järjestykseen edunvalvontaympäristössä pitää tulevan viiden vuoden aikana valmistautua, niin asian esittäjää olisi arvosteltu rankasta liioittelusta ja turhasta pelottelusta.

Nyt tiedämme mihin kaikkeen työnantajapuoli on valmis vahvistaakseen omaa valtaansa ja romuttaakseen työntekijöiden edunvalvontamahdollisuuksia ja -kykyä. Viime kädessä heikentääkseen työntekijöiden työsuhteen ehtoja. Olemme nähneet Metsäteollisuuden irtautumisen valtakunnallisesta työehtosopimisesta ja Teknologiateollisuuden tempuilun valtakunnallisen työehtosopimisen kanssa.

Perusteet luopua valtakunnallisesta sopimisesta ovat samat, kuin ne, joilla työnantajat vajaa sata vuotta sitten vastustivat valtakunnallisen sopimisen aloittamista. Mitään kovin uutta ja omaperäistä ei työnantajaleirissä olla keksitty, samaa vanhaa mantraa joustavuudesta, kilpailun kiristymisestä ja kansainvälistymisestä toistetaan. Sillä perustellaan työntekijän aseman heikentämistä ja oman määräysvallan kasvattamista.

Teollisuusliitto perustettiin siis kreivin aikaan ajatellen näitä muutoksia. Meillä ay-liikkeessä oli toki jo hajua ja makua siitä mitä hyökkäys meitä vastaan käytännössä tarkoittaa. Teollisuusliitto syntyi Sipilän hallituksen aikana ja me kaikki toki hyvin muistamme mitä silloin tapahtui. Etujen leikkaus- ja ay-liikkeen heikennysyritys ei silloin tullut työnantajien taholta, vaan hallituksesta.

Mutta merkille pantavaa on se, että työnantajapuoli ei myöskään millään tavalla pyrkinyt jarruttelemaan hallitusta ja muistuttanut kolmi- ja kaksikantaisen sopimisen perinteestä. Työnantajat istuivat kiltisti hallituksen polvelle ja antoivat hiljaisen tukensa työmarkkinaosapuolten sopimisen ohittamiselle. Tai sopimisen voi ainakin laittaa isoihin lainausmerkkeihin, kuten Kikyn synnystä tiedämme.

Nyt kun Säätytalolla oikeistohallitusta taas sorvataan, niin tiedämme jo odottaa. Työnantajapuolella on monta toteutumaton toivetta Orpon hallitukselle. Toiveita, joiden toteutumista on odotettu vuosia, jos ei vuosikymmeniä. Ja nyt ne ovat askeleen lähempänä tulla todeksi, ja sen huomaa työnantajapomojen tyytyväisistä hymyistä.

Tällaisessa edunvalvontaympäristössä ay-liikkeeltä vaaditaan paljon. Vaaditaan vahvoja liittoja, sellaisia kuin Teollisuusliitto. Liiton vahvuus ei synny kuitenkaan vain sen koosta. Vahvuus syntyy ensisijassa korkeasta järjestäytymisasteesta, osaavista ay-aktiiveista sekä valveutuneesta ja sitoutuneesta jäsenistöstä.

Kovin usein julkisuus ja porvarikellokkaat luovat juopaa ay-liikkeen ja työntekijöiden välille, mutta ay-liike on yhtä kuin jäsenensä. Ja on kovin, kovin ylimielistä väittää, että ay-liike ei aja työntekijöiden, jäsentensä etua. Ja arvostelemalla ay-liikettä nämä henkilöt arvostelevat itse asiassa samalla työntekijöitä, jotka ovat töissä, usein jopa heidän omissa yrityksissään.

Hyvät kuulijat!

Teollisuusliiton koko joukkue on osoittanut vahvuuttaan viime aikojen väännöissä. Ja samalla aika on osoittanut, että vahvinkaan liitto ei pärjää yksin. Koko ay-liikkeen ja erityisesti SAK:aisen liittoperheen on pelattava yhteen, jotta pystymme pitämään huolta jäsenistämme työnantajan vyöryttäessä heikennyksiään usealla rintamalla.

Yhteisen tekemisen aikaansaaminen SAK:n liittoperheessä ei ole aina helppoa. Se ei ole ollut helppoa historiassakaan, mutta siitä huolimatta eteenpäin on porskutettu. Ja vaikeuksista huolimatta kaikki tunnistavat ja tunnustuvat yhteisen tekemisen tarpeen ja vahvuuden. Ja veikkaanpa, että jo lähiaikoina saatamme tarvita yhteistyötämme etujemme turvaamiseksi.

Liittokokousedustajat!

Teollisuusliitolla on erityinen roolinsa työehtosopimistoiminnassa. Se on nähty useamman viime tes-kierroksen aikana. Rooli on osittainen työnantajan teille kirjoittama. Se rooli ei ole aina helppo. Se on tien avaajan ja vastuunkantajan rooli. Se on ison ja vaikutusvaltaisen liiton rooli. Se on yhteistyön rakentajan ja yhteistyöhön kutsujan rooli. Välillä tämä rooli voi tuntua taakalta, mutta tosiasia on, että tuo rooli tuo paljon enemmän etuja ja hyötyä kuin haittoja.

Ja olette liittona osoittaneet vahvaa sitoutumista yhteiseen tekemiseen, koska olette nähneet ja kokeneet tämän tuovan vahvuutta ja hyötyä koko ay-liikkeelle, erityisesti pidemmällä aikavälillä. Työnantajatkin ovat jo vuosikymmeniä pelanneet pitkää strategista peliä, mutta meillä on ollut tapana pelata lyhyttä ja taktista peliä. Nyt pelien pituutta ja strategisuutta on meidänkin lisättävä ja Teollisuusliitolla on iso rooli sen pelin rakentajana.

Hyvät kuulijat!

Eduskuntavaaleissa kansa puhui ja nyt Säätytalolla maahan kasataan oikeistokonservatiivista hallitusta. Julkisen talouden tasapainottamisella ja säästöillä kampanjoinut kokoomus sai suurimman kannatuksen. Julkisen talouden leikkaukset taitavat olla myös se paljon puhuttu liima, joka Säätytalolla olevia puolueita pitää kiinni toisissaan.

Todennäköistä on, että työttömyysturvaan ja asumistukeen tehdään leikkauksia ja ne vaikuttavat myös monien SAK:laisten elämää ja toimeentuloa heikentävästi. Kovimmissa vaatimuksissa työttömyysturvaan vaaditaan satojen miljoonien leikkauksia, joka tarkoittaisi omavastuupäivien määrän lisäämistä, työssäoloehdon tuplaamista, keston puolittamista ja lomakorvausten jaksotusten palauttamista. Asumistuki on monelle pienipalkkaiselle duunarille toimeentulon ja säällisen asumisen kysymys.

Leikkausten, rakenneuudistusten ja kasvua kiihdyttävien toimien alle mahtuu monia sellaisia päätöksiä, joista me ay-liikkeessä emme pidä. Se tuskin on yllätys, että tulevan oikeistohallituksen prioriteetit eivät ole täysin yhdenmukaiset SAK:n tavoitteiden kanssa.

Työehtosopimusten kattavuutta ja sitovuutta halutaan horjuttaa myös paikallista sopimista hallitsemattomasti lisäämällä. Paikallinen sopiminen on työpaikoilla sopimuksia vuosittain. Ja hyvä niin. Usein aloite paikalliseen sopimiseen tulee työntekijäpuolelta, vaikka julkisuudesta toisen kuvan saakin.

Elinkeinoelämän järjestöt ovat käyneet vahvaa ja värittyä kampanjaa paikallisen sopimisen puolesta jo pitkään. Heidän tavoitteensa on ohittaa ay-liike ja työehtosopimukset paikallisessa sopimisessa ja sallia paikallinen sopiminen lain nojalla myös järjestäytymättömille yrityksille. Tällöin myös työehtosopimusten yleissitovuuden merkitys heikkenee.

Hyvä kokousväki!

Työnantajapuolen ykköstavoitteita tulevaan hallitusohjelmaan on työntekijöiden lakko-oikeuden rajoittaminen. Ei ole mikään salaisuus, että oikeistokonservatiivit haluavat viedä ay-liikkeeltä toimintamahdollisuudet ja -välineet pois. Se ei ole yksi eikä kaksi kertaa, kun olemme kuulleet puheenvuoroja, joissa ay-liikettä pidetään liiankin vaikutusvaltaisena.

Työnantajien silmätikkuna ovat erityisesti tukilakot ja poliittiset lakot. Sen lisäksi lakkosakkoja halutaan roimasti korottaa ja kuumapäisimmät työnantajaedustajat ovat vaatimassa työntekijöille henkilökohtaista korvausvelvollisuutta. Jos jotain, niin työrauha- ja neuvottelujärjestelmän lainsäädäntöä on käsiteltävä kolmikantaisesti ja siitä on myös sovittava kolmikantaisesti.

Tukilakkojen ja poliittisten lakkojen merkitys on tulevaisuudessa vain kasvussa, kun työnantajat hajauttavat neuvotteluja yritystasolle ja luopuvat valtakunnallisesta liittojen välisestä sopimisesta. Samalla EK vetäytyy kolmikantaisista neuvotteluista.

Työtaistelutoimenpitein on myös mahdollista pyrkiä vaikuttamaan poliittiseen päätöksentekoon - etenkin, jos poliittiset päätöksentekijät pyrkivät tuomaan yksipuolisesti työntekijöiden oikeuksia ja asemaa heikentäviä esityksiä kesken vaalikauden. Poliittiset työtaistelutoimenpiteet tuleekin ymmärtää demokraattisessa oikeusvaltiossa nimenomaisesti poliittisten osallistumisoikeuksien käyttämisenä.

Työtaisteluasioissa meitä verrataan usein Ruotsiin ja todetaan Suomen olevan lakkoherkempi maa. Tarkastelu on kovin kapea, jos katsotaan vain työtaisteluja ja niiden sääntelyä. Työtaistelut ovat osa työmarkkinoiden kokonaisuutta. Ruotsissa työntekijöiden vaikutusmahdollisuudet työpaikoilla ovat aivan eri tasolla kuin Suomessa, osallistuminen yritysten hallintoon on pääsääntö, sovittelujärjestelmä on kehittyneempi, osapuolten järjestäytymisaste, erityisesti työnantajien

puolella, on merkittävästi Suomea korkeampi ja molemmat työmarkkinaosapuolet kavahtavat politiikan sekaantumista työmarkkina-asioihin.

On siis tarkasteltava kokonaisuutta, jossa toimitaan. Olosuhteita, jotka synnyttävät erilaisia toiminatapoja ja -malleja.

Työtaisteluoikeuden rajoittaminen vallitsevissa olosuhteissa olisi selvä vallan ja voiman siirto työntekijöiltä työnantajille. Sitä varmasti monet haluavatkin, mutta me emme.

Ay-liike, kollektiivinen edunvalvonta, järjestäytymisvapaus on ollut se keino, jolla puntteja työnantajien ja työntekijöiden välillä on saatu tasattua. Niistä on pidettävä jatkossakin kiinni. Valta ei katoa, jos sitä työntekijöiltä ja niiden järjestöiltä viedään. Se vain siirtyy työnantajille. Viime kädessä kysymys on siitä voimmeko palkansaajaliikkeenä vaatia ja edellyttää vai vain pyytää ja toivoa.

Arvoisa kokousväki!

Valitsette liittokokouksessa liiton johdon ja hallinnon. Haluan jo etukäteen lämpimästi onnitella valittavia ja toivottaa teille mitä parhainta menestystä vaativassa tehtävässänne. Ja teille hyvät, liittokokousedustajat haluan toivottaa rakentavaa, keskustelevaa ja eteenpäin katsovaa kokousta.

Kiitos!